

Raport

„Rozpoznanie dziedzictwa materialnego obiektów nieruchomych związanych z przemysłem wydobywczym/górnictwem/kopalnianym węgla kamiennego i innych paliw kopalnych (węgiel, gaz ziemny i paliwa ropopochodne) w obszarze Polski”

AUTORZY OPRACOWANIA DR HAB. INŻ. ARCH. BARBARA STANKIEWICZ, PROF. POL. ŚLĄSKIEJ DR INŻ. ARCH. ZBIGNIEW SĄSIADK, AUTORZY WYBRANYCH ROZDZIAŁÓW: MGR INŻ. WŁODZIMIERZ REGULSKI DR HAB. INŻ. STEFAN GIERLOTKA DR INŻ. ADAM FRUŻYŃSKI

WSTĘP

Niniejsze opracowanie jest wprowadzeniem do rozpoznania i badania problematyki przemysłu wydobywczego/górnictwa węgla kamiennego i innych paliw kopalnych (węgiel brunatny, gaz ziemny i paliwa ropopochodne) w obszarze Polski. Zawiera ogólne informacje dotyczące liczby i specyfiki kopalń przemysłu wydobywczego w Polsce. Zasoby obiektów przemysłu wydobywczego zostały od lat 90. XX w. r. znacznie uszczuplone wskutek ograniczenia wydobycia oraz prowadzonej likwidacji kopalń, a to co z historycznej zabudowy pozostało, nie poddano opisowi, wnikliwej ocenie i waloryzacji. Istotne jest także badanie obiektów zakładów obecnie działających, ze względu na fakt planowanego ich zamykania i restrukturyzacji w przewidywanej przyszłości. Opracowanie powinno być bazą do dalszych badań obiektów przemysłu wydobywczego, stanowiących całość lub fragmenty zakładów górniczych, według ściśle zakreślonych reguł opartych na zasadach rozpoznania i opisu zasobów. Badania uwzględnią charakter i specyfikę obiektów - zabytkowe walory tej architektury oraz aktualny stan zachowania.

Raport końcowy da prawdziwy obraz kondycji i wartości obiektów przemysłu wydobywczego, co w powiązaniu z weryfikacją terenową, powinno być podstawą do waloryzacji i ujawnienia tych wartości, które będą rekomendowane do zachowania i ochrony, bądź rewitalizacji. Dotyczy to: układów urbanistycznych zakładów wydobywczych i ich części: szybów kopalnianych, maszynowni szybów, budynków maszyn wyciągowych, łaźni, lampiarni, sortowni, nadszybia, hal maszynowni, markowni, szybów wentylacyjnych i in. obiektów wchodzących w skład zespołów kopalni. W efekcie końcowym raport ma wytypować obiekty do konserwatorskiej ochrony prawnej, do podstawowego udokumentowania w ewidencji konserwatorskiej, oraz te, które powinny zostać ujęte w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Nieodłącznym elementem raportu będzie sformułowanie rekomendacji dla prowadzenia polityki państwowej w zakresie ochrony zabytków nieruchomych w Polsce. Rekomendacje również pomogą gminom w udostępnianiu i propagowaniu wartości obiektów poprzemysłowych, przemysłowej kultury regionu oraz

będą służyć rozwojowi turystyki, stanowią także o tożsamości regionu. Kluczowa będzie również ocena potencjału zaangażowania społeczności lokalnych lub grup związanych z szeroko rozumianym przemysłem wydobywczym.

Treść raportu może być udostępniana wyłącznie za zgodą właściciela Dzieła ,t/ Narodowy Instytut Konserwacji Zabytków

Podsumowanie

W raporcie przeanalizowane zostało tło tytułowej problematyki opracowania: historia i współczesność górnictwa z ograniczeniem zakresu badań do górnictwa węglowego i innych paliw kopalnych (węgiel brunatny, gaz ziemny i paliwa ropopochodne) w Polsce. Przeprowadzono kwerendę ilości, rozmieszczenia i specyfiki zakładów górniczych istniejących w obszarze Polski, zarówno funkcjonujących, jak i w różnych fazach likwidacji oraz formach władania. Wylistowane w załącznikach kopalnie wydobywcze, w dalszej kolejności powinny zostać zwaloryzowane, co doprowadzi do określenia liczby i rodzaju obiektów wydobywczych których wartości – w efekcie końcowym - należy poddać różnego rodzaju ochronie prawnej. Ta faza analiz będzie podstawą do dalszych badań.